

**O'QUVCHILARNING MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYASIDA
ALISHER NAVOIYNING "SADDI ISKANDARIY" DOSTONIDAN
FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI**

Raximova Dilafro'z Axmatjonovna

raximovadilafro'z39@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Alisher Navoiyning "Xamsa" turkumiga kiruvchi "Saddi Iskandariy" dostonining ta'limiy-tarbiyaviy ahamiyati yoritilgan. Doston mazmunidagi adolat, ilmga intilish, vatanparvarlik va komillik g'oyalaridan o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasida foydalanishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, asardagi pand-nasihatlilar va hikoyatlarni dars jarayoniga tatbiq etish bo'yicha metodik tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Alisher Navoiy, "Saddi Iskandariy", didaktika, ma'naviy-axloqiy tarbiya, adolat, komil inson, "Xamsa", pedagogik texnologiya.

Abstract: This article explains the educational and pedagogical significance of the epic "Saddi Iskandari", which is part of the "Khamsa" series by Alisher Navoi. The didactic possibilities of using the ideas of justice, pursuit of knowledge, patriotism and perfection in the content of the epic in the spiritual and moral education of students are analyzed. Also, methodical recommendations for applying the advice and stories in the work to the lesson process are given.

Keywords: Alisher Navoi, "Saddi Iskandari", didactics, spiritual-moral education, justice, perfect human, "Khamsa", pedagogical technology.

I. Kirish. Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash eng muhim vazifalardan biridir. Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy asarlari asrlar davomida xalqimiz uchun ma'naviyat xazinasini bo'lib xizmat qilib kelgan. Xususan, "Saddi Iskandariy" dostoni o'zining falsafiy chuqurligi va axloqiy o'gitlari bilan yoshlar tarbiyasida

beqiyos didaktik imkoniyatlarga ega. Ushbu asar o'quvchilarda davlatni boshqarish, ilmning qadri va insoniy fazilatlarni shakllantirishda muhim manba hisoblanadi.

II. Dostondagi didaktik g'oyalar tahlili

"Saddi Iskandariy" — Navoiy "Xamsa"sining yakuniy dostoni bo'lib, unda ideal shoh va komil inson muammosi ko'tarilgan. Asarning didaktik imkoniyatlarini quyidagi yo'nalishlarda ko'rish mumkin:

1. Adolat va raiyatparvarlik: Navoiy Iskandar timsolida adolatli hukmdor obrazini yaratadi. Bu orqali o'quvchilarda mas'uliyat, adolat va inson huquqlarini hurmat qilish tuyg'usi shakllantiriladi.

2. Ilm va donishmandlikka hurmat: Dastonda Iskandarning dunyoni zabt etishi emas, balki olimlar (Arastun, Nuqomaxis va boshqalar) bilan maslahatlashib ish tutishi ulug'lanadi. Bu o'quvchilarga har qanday muammoning yechimi ilmda ekanligini o'rgatadi.

3. Ma'naviy poklik va qanoat: Asar oxirida Iskandarning vafoti va uning bo'sh qo'llari tobutdan chiqarib qo'yilishi — bu dunyo boyliklarining o'tkinchiligi, haqiqiy boylik esa ma'naviyat ekanligini uqtiruvchi kuchli didaktik usuldir.

III. Ta'lim jarayonida dostonni o'rganish metodikasi

"Saddi Iskandariy"ni o'quvchilarga o'rgatishda quyidagi zamonaviy metodlardan foydalanish kutilgan natijani beradi:

- "Muammoli ta'lim" metodi: Iskandarning shoxona hayoti va olimlar bilan suhbatini o'rtasidagi ziddiyatlarni tahlil qilish orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.

- "Venn diagrammasi": Dastondagi ijobiy va salbiy obrazlarni solishtirish orqali axloqiy me'yorlarni tushuntirish.

- Hikoyat tahlili: Dastondagi kichik hikoyatlarni (masalan, kosa va oltin haqidagi hikoyat) o'qib, ulardan kelib chiqadigan axloqiy xulosalarni muhokama qilish.

IV. Ma'naviy-axloqiy tarbiyadagi natijadorlik. Dostonni o'rganish jarayonida o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalar rivojlanadi:

- Ijtimoiy faol fuqarolik: Adolatli qaror qabul qilish ko'nikmasi.
- Madaniy-ma'naviy savodxonlik: Milliy adabiyotga muhabbat va faxr tuyg'usi.
- Nutqiy madaniyat: Navoiy tilidagi hikmatli so'zlar orqali lug'at boyligining ortishi.

V. Xulosa

Alisher Navoiyning "Saddi Iskandariy" dostoni — bu faqat o'tmish adabiyoti emas, balki kelajak avlod uchun ma'naviy yo'riqnomadir. Asarning didaktik imkoniyatlaridan to'g'ri foydalanish o'quvchilarni vatanparvar, ilmga tashna va yuksak axloqli insonlar bo'lib yetishishiga xizmat qiladi. Pedagoglarning vazifasi doston mazmunini zamonaviy hayot bilan bog'lagan holda bolalar qalbida ezgulik urug'ini ekishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Navoiy Alisher. "Saddi Iskandariy". Mukammal asarlar to'plami. – Toshkent: "Fan", 1991.
2. Ibrohimov A. "Navoiy didaktikasi". – Toshkent, 2005.
3. Quronov M. "Milliy tarbiya asoslari". – Toshkent: "Akademiya", 2007.
4. O'zbek adabiyoti tarixi. 5 jildlik. – Toshkent: "Fan", 1978.